

Баптистката църква пред периода 1945-1980 година в България. Втора част

Ивайло Сяров

Baptist Church over the period 1945-1980 year in Bulgaria : This study confirms the need for knowledge of Baptism, as a phenomenon consists of a group of 5000 people in the country and focuses on grassland resistance to the atheistic government. Analyzing this leads to the formulation of the factors that have shaped the final appearance of the Baptist Church in this period. Their study in the local Baptist church shows the historical continuity of the main points and their application in Bulgarian contextuality by ustanovavane new working methods. The result is knowledge of the principles of life and faith, attitudes toward civil society, the desire to enter into cross-cutting issues.

Keywords: Factors Baptist principles and continuity, church, education

ВЪВЕДЕНИЕ

Баптистката църква е пример за това как една такава малка религиозна общност може да води активен религиозен живот в условията на един тоталитарен атеистичен режим, да проявява различни форми на несъгласие (пасивна съпротива) с действителността в страната. В настоящето изследване бих искал доколкото е възможно да открия различните форми на несъгласие и съпротива, фиксирани и окачествени като такива в партийните документи и документите на органите за сигурност. През цялото комунистическо управление именно баптистките църкви ще бъдат определяни като най-нелоялни и създаващи най-много проблеми на „религиозния фронт“. Те са възприемани от комунистическата партия за идеологически враг най-вече поради връзките, които поддържат със свободния свят и откровената неприязън, с която една немалка част от пасторите се отнасят към атеистичната власт. Следвайки опита на съветските комунисти, чиято официална позиция е, че освен Руската православна църква (РПЦ) всички останали вероизповедания са „религиозни култове и секти“, българските комунисти през цялото си управление ще характеризират баптистките църкви като „протестантски секти“.

ИЗЛОЖЕНИЕ

Осемте вероизповедания са официално регистрирани в Дирекцията на изповеданията, което им дава възможност да извършват религиозни обреди. На факта, че са регистрирани БКП ще се позовава всеки път когато към нея се отправят критики за липсата на религиозна свобода в страната. Регистрацията обаче не значи, че съответната религиозна общност е официално призната. В Закона за изповеданията изрично е записано, че само след като уставът на съответното изповедание е одобрен то бива и признато. От тези години датира и една тенденция, която ще е характерна за религиозната политика на БКП.

Едва на 20 февруари 1951 г. със заповед на МС е назначена комисия в, която да прегледа представените устави на отделните изповедания и направи предложение пред Министерския съвет за тяхното утвърждаване. – не утвърждаването на уставите ги лишава от възможността да придобият статут на юридическа личност и съответно правото да притежават както недвижима собственост, така и да извършват стопанска дейност. Подобно на съществуващата в СССР практика, в приетия през 1949 г. Закон за изповеданията съществува член визиращ начина на регистрация на религиозните общности в България: „Чл. 16. Централните ръководни органи на изповеданията са длъжни да се регистрират при Министерството на външните работи, а ръководните органи на местните поделения – при местните народни съвети, с поименно обозначение всички членове на същите ръководни органи.“ През лятото на 1957 г. Комитетът по въпросите на БПЦ и

религиозните култове започва мащабна проверка в София и страната относно неговото приложение.

В крайна сметка след почти пет годишно подработване на въпроса 30 на 19 ноември 1962 г. КВБПЦРК и отдел „Народни съвети“ при Министерския съвет издават поверителна инструкция № А 1-455 „Относно регистрацията на протестантските секти и верската общност „Бяло братство“ /дъновисти/“ 31.

Тя е изпратена до председателите на изпълкомите на всички Окръжни народни съвети и Градските народни съвети в София, Пловдив и Варна, придружена с пояснителна записка от председателя на Комитета М. Кючуков. Въпреки, че инструкцията и пояснителната записка никога да не са публикувани официално, те стават основа за извършване на регистрацията. След получаване на съответното одобрение от партийните органи На 30 януари 1964 г. Комитета изпраща до всички Окръжни комитети на БКП и Окръжни народни съвети поверителна обяснителна записка от М. Кючуков относно „Окончателното провеждане на регистрацията на протестантските секти“. В нея председателят на Комитета отправя молба ОНС да разпоредят на местните народни съвети „прекрътяването на всякаква публична религиозна дейност от страна на нерегистрираните поделения на тези секти“.

От на Руси Димитров Томов-началник отдел „Организационен“ на ОБС Русе се вижда, как в продължение на една година е следен броят на посетителите на църквата след нейната регистрация от Изпълнителния комитет на Окръжния народен съвет през 1964г.. Посоченият брой вярващи е пет–шест души, докато в документацията на църквата към този момент 13 човека са потвърдили своето членство към обществото от вярващи. Разминаването в данните е в резултат от оказания психологически натиск и всяван страх у вярващите чрез посещения по домовете им и провеждане на разговори с техни близки и познати, но точно това се използва за издаване на решение за заличаване регистрацията на Евангелската Баптистката църква в г. Русе

Съставен е и Протокол № 7/22.05.1973 г.” на заседание на Окръжен народен съвет - Русе на което присъстват: Ангел Бобоков - председател; зам. председатели-инж. Г. Табаков, Борис Желев, Димитър Русев, д-р Димитър Ночев, Васил Петков и членове - Ганчо Коларов, Спас Коев, Калудка Гатева при дневен ред:

1. Информация за административното и техническо обслужване на населението.

2. Обзор на резултатите от финансова ревизия.

3. Информация за работата на СД.

4. Докладни записки.

Едно от взетите решения на заседанието след като е изслушан Руси Томов е за „...заличаване на регистрацията на Евангелската баптистка църква в гр. Русе поради намаляване на броят на вярващите под изискуемият минимум.“ Има и решение на ИК на ОНС който въз основаване на окръжно № А-455 на Комитета по вероизповеданията и на обяснителна записка от 20.01.1964 г. на същото заличава регистрацията на ЕБЦ – Русе. Баптистите от Русе се присъединяват към Евангелската методистката епископална църква като поддържат своята идентичност и през 1992 година отново възстановяват своето общество.

Очевидно във връзка със събитията в СССР, активизирането на евангелските църкви и то по линия на контактите им с чужбина, за което ДС постоянно сигнализира партийните органи, и за пресичане на тази „поредна идеологическа диверсия“ в т. 3 от решението на Секретариата на ЦК на БКП от 27 декември 1966 г. „За подобряване атеистичното възпитание на трудещите“ КВБПЦРК е задължен:

1. Да следи за дейността на задграничните религиозни централи, за разпространяваната от тях литература, религиозни радиоemisии, изпращане на емисари в нашата страна и взема мерки за пресичане на тази дейност;

2. Съвместно със заинтересованите институти и ведомства да обсъди въпроса за отпускане субсидии, освен на източно-православното и ислямското, и на другите християнски вероизповедания в нашата страна и да внесе съответно предложение.”

Идеята за държавна субсидия и за евангелските църкви най-вероятно е свързана с разбирането, че по този начин те биха могли да бъдат поставени:

- във финансова зависимост от властта
- в политическа зависимост.
- от друга страна това би било повод за ограничаване на получаваните от чужбина помощи
- прекъсване на контактите със западните партньори

В началото на 70-те години КВБПЦРК констатира, че вследствие от водената политика „четири от петте протестантски секти имат относително лоялни централни ръководства”. Въпреки отчетените „успехи” в работата с баптистката църква и предприети мерки проблемите с тях все пак продължават. Най-важният въпрос, който вълнува комунистическата власт е за кадрите и контрола върху дейността им. Друго което продължава да притеснява управляващите е най-вече работата на църквите с младежи и провеждане на специални служби за тях от някои църкви. В края на 70-те години за пореден път е констатирано, че в евангелските църкви „работят реакционно настроените духовници”.

Комитетът настоява Окръжните народни съвети да действат по-активно и да санкционират нарушенията, сред които се откроява

- посещенията на деца в молитвените домове,
- свободното движение на пасторите по регистрирани и нерегистрирани църкви,
- допускането на чужденци да проповядват в църквите,
- заплащане от бюджета на църквите на нерегистрирани пастори и др.

Като положително е определено участието на пастори на международни форуми с цел разкриване истината за „свободата” на евангелските църкви, „която на Запад се фалшифицира с помощта на пастори избягали от България”. В тази връзка под строг контрол и специална програма протичат и посещенията на пастори от чужбина в България. За събирането на достоверна информация за протичащите в църквите процеси и оказване влияние върху тях спомага дейността на Държавна сигурност, и по-точно Трети отдел на Шесто управление, отговарящ за контрола върху изповеданията. Благодарение на активната работа на органите през 70-те години, в отчета на Трети отдел за 1980 г. се говори за 1 вербувани и внедрени агенти сред Баптистката църква.

Така например в пространен доклад с дата 7 април 1983 г. относно взаимоотношенията с религиозните общности в страната, КВБПЦРК подробно откроява „слабостите” при работата с евангелските църкви и на ИК на ОНС се препоръчва:

- да вземат мерки за следене и регистриране на промените в състава на местните ръководства, които следва да се извършват в съответствие с изискванията за благонадеждност;

- се иска предварително мнението на Комитета при отчуждаване на молитвените домове; да не се допускат помощи и литература от чужди граждани и организации;

- да не се допуска служене на нерегистрирани пастори или на пастори от други населени места;

- да не се допуска църквите да притежават размножителна техника за да отпечатват и разпространяват материали без разрешение на Комитета;

- да не се допускат мероприятия, които нямат култов характер като излети, събори, лагери и др.

През 80-те години властта предпочита да взема т.нар. „превантивни административни мерки“ включващи

- налагането на глоби,
- постоянни обиски,
- привиквания за справки,
- интернирания
- Принудително заселване.

Тези действия на властта не остават скрити за западната преса, емигрантските центрове и евангелските църкви към които принадлежат българските деноминации. Благодарение на започналите промени в СССР и намеренията на съветското ръководство да подобри работата с религиозните общности, в България се стига до идеята нерегистрираните дотогава деноминация да бъдат легализирани, а останалите да получат статут на юридически личности, но единствено ако се ръководят от лоялни пастори. Това така и не се случва, но натискът върху тях през последните няколко години от комунистическото управление намалява, като разбира се не и наблюдението.

ИЗВОДИ

Формите на съпротива сред евангелската общност са свързани преди всичко с конкретните мероприятия на комунистическата власт и се явяват своеобразен техен отговор. Тоест те са вторични (компенсаторни) и нямат ясна политическа насоченост. Затова и по оценка на самата комунистическа власт най-активната съпротива се наблюдават във връзка с пререгистрацията от началото на 60-те години, невъзможността за свободно провеждане на богослужения, атеистичната пропаганда, ограничаване контактите с чужбина. Последователното отстояване на самобитността, активността и самоотвержеността на отделните пастори водят до възприемането на евангелските църкви като най-малко изменили на своята роля, а оттам и като своеобразна духовна алтернатива. Поради тази причина за разлика от останалите вероизповедания в България, единствено евангелските църкви не само запазват, но и увеличават своите последователи, макар и минимално в процентно отношение.

ЛИТЕРАТУРА

- [1] Докладна записка на Руси Димитров Томов
- [2] Комисия за разкриване на документите и за обявяване на принадлежност на българските граждани към Държавна сигурност и Разузнавателните служби на Българската народна армия, РЕШЕНИЕ № 333/ 20.03.2012 г.
- [3] Протоколна книга на ЕБЦ - Русе 1945-1972
- [4] Протокол № 7/22.05.1973 г на ОБС Русе
- [5] Евангелските църкви – между казионността и съпротивата. Ж. Лефтеров В: Съпротивата срещу комунистическия режим в България (1944-1989 г.) Сборник материали от национална научна конференция, НБУ, 23-24 март 2011 г. [CD-ROM]. С., 2012. 241-242

За контакти:

п-р маг. по теология Ивайло Христов Сяров, Баптистка църква,
моб. тел. 0898 495 981, e-mail: siarov@abv.bg